

REIJMYRE GLASBRUKS historia 1810 - 1997 i sammandrag

Denna historiebrevning handlar främst om ägarförhållanden och ledning av Reijmyre Glasbruk, men även vad som tillverkats och vilka formgivare som varit verksamma genom åren. Som grund för fakta ligger främst den skrift som gavs ut till 150-års jubileet 1960, men också andra samtida skrifter. Därefter är det egna anteckningar, tidningsurklipp, andra handlingar och inte minst ett gott minne som gett material fram till 1997.

Vårt lands näst äldsta glasbruk som fortfarande är i drift finner man märkligt nog inte i det s.k. småländska glasriket utan i Östergötland. I Kolmårdens nordvästligaste del ligger Reijmyre som under åren blivit ett känt begrepp såväl inom som utom landet. Reijmyre var länge ett bondehemman som ofta skiftade ägare. När det första gången nämns i bevarade handlingar år 1385 under namnet Reghinmyra var det i Askeby klostrets ägo, men såldes detta år till riksdrotsen Bo Jonsson Griip, den tidens störste jordägare i Sverige.

År 1763 inköptes området av brukspatron Johan Jakob Graver, som i trakten också ägde bl. a. buldansväveriet i Rodga och järnbruket i Hult. Efter dennes död 1779 disponerades Reijmyre av hans änka Maria Magdalena Eurenia. Genom ett gåvobrev daterat den 20 januari 1810 överlät hon Reijmyre på sin son Johan Jakob Graver, av allt att döma för att göra det möjligt för denne att där förverkliga sina planer på att anlägga ett glasbruk. Johan Graver hade dock själv inte det kapital som erfordrades, varför han skrev kontrakt med friherre Mattias Alexander von Ungern Sternberg från Äs i Sörmanland.

Den 6 april år 1810 undertecknades på Sillesjö gård ett bolagskontrakt mellan jägmästaren Johan Jakob Graver och löjtnanten, friherre Mattias Alexander von Ungern Sternberg om anläggandet av ett glasbruk vid Reijmyre. Därefter ansöktes om privilegier hos Kungl. kommerskollegium och motiveringen var den stora tillgången på skog vilken inte fanns annan avsättning för och den rika förekomsten av kvarts i trakten samt att Sverige 1809 fått avträda Finland och därmed mist de Finska glasbruken. En annan anledning till att starta ett glasbruk kan vara att skatten på fönsterglas togs bort 1809. Fönsterglas förväntades därmed bli en stor del av glasbrukens framtida produktion.

Kommerskollegium beviljade och utfärdade den 9 juli 1810 de begärda privilegierna helt enligt de sökandes önskemål. I juni 1810 (alltså innan privilegierna beviljats) skrevs kontrakt med glasblåsaren Johan Gleisner, denne skulle leda anläggandet av det nya bruket och därefter som hyttmästare leda tillverkningsen. Av okänd anledning bröts detta kontrakt nästan omedelbart och som ersättare anställdes Carl Houbbert för att uppföra glasugnen. Det var ett lyckligt val som bruksägarna här gjorde. Houbbert kan tillskrivas en stor del av äran att snabbt ha fört fram Reijmyre glasbruk till ett av de främsta i landet. Andra glasblåsare hämtades från närmare håll, dels från Casimirsborgs bruk nära Västervik och dels från Cedersbergs bruk söder om Linköping.

Den första hyttan byggdes av Per Matsson från Mora och var 48x24 alnar (28.5x14.5 m). Bruksgården och den östra flygeln byggdes 1811 och den västra flygeln tillkom 1812. I övrigt så uppfördes glasmagasin och ett stampverk vilket senare kompletterades med en såg. Graver som av formuleringarna i bolagskontraktet att döma var initiativtagaren till glasbruket var inte så framgångsrik i affärer och 1815 var von Ungern Sternberg ensam ägare till glasbruket. 1816 överlät han ledningen av bruket till sin svärson Gustaf Eric von Post som tjugosex år gammal hade tagit avsked från sin militär-tjänst med kaptenens grad. Med okuvlig energi, ett sällsynt sinne för affärer och klarsynthet vad gällde glastillverkningens förutsättningar förde han upp Rejmyre till den ledande plats bland de svenska glasbruket som det sedan innehade under den återstående delen av 1800-talet och ett stycke in på 1900-talet.

En av hans väsentligaste insatser var att koncentrera tillverkningen till vitt och grönt s. k. småglas och att kraftigt inskränka för att slutligen 1821 helt upphöra med att tillverka fönsterglas. Gustaf von Post vars betydelse knappast kan överskattas avled 1850 och bruket ärvdes av hans barn och sonen [Hampus von Post](#) utsågs till disponent. Han var intresserad av naturvetenskap och utbildad i kemi, fysik och geologi.

Under sin verksamma tid vid Rejmyre koncentrerade sig Hampus von Post först och främst på att söka höja glasets kvalitet, medan hans intresse för den ekonomiska sidan av driften var mindre. Under de första decennierna tillverkades ett rikt och mångskiftande urval av det tidiga 1800-talets mest populära glasformer. Karaffer, brännvinsflaskor, vinglas, brännvinsglas och ölglas av olika slag. Bunkar, bläckhorn, gardinringar, smöraskar, ljusstakar, nattpottor och annat. En del av det vita glaset förädlades genom slipning och gravyr. Den först anställde "glasritaren", Nils Sundblad, som började sin verksamhet 1819 och som lärt sig sin konst vid Kungsholms glasbruk, upprättade en mönsterbok för glasritning (glasgravyr), vilken bevarats till våra dagar på Frängsätters gods. Liksom flertalet andra svenska glasbruk tillverkade Rejmyre även flaskor och buteljer av åtskilliga sorter och storlekar liksom mycket annat, huvudsakligen för hushålls- och apoteksbruk. Under några år gjorde hyttmästaren Houbbert och glasblåsaren Ferdinand Schmidt också leksaker av glas, dessa såldes som julklappar i brukets bod i Stockholm. I en annons från 1818 talas om "Djur och Korgar, Fat, Kannor samt diverse sorter annat smått".

Vid tiden omkring 1820 tillverkade Reijmyre i jämförelse med andra bruk stora mängder slipat glas, delvis med den tidens mest uppskattade dekor, briljant slipning. Försök gjordes också att förenkla tillverkningen med avsikten att göra glaset billigare och därmed möjligt för gemene man att köpa glas i större utsträckning än som tidigare varit fallet. Man prövade med att ge glaset en dekor som liknade slipning genom att redan under blåsningen i hyttan förse glaset med horisontella ränder. Dricksglas av denna typ kallades av samtiden fyrbandsglas, numera känner vi dem under beteckningen länsmansglas. Genom att blåsa i s.k. fast form kunde man även tillverka glas som hade dekor i relief, t.ex. refflad nederdel, denna teknik hämtade man från det andra östgötska glasbruket Cedersberg och glaset vann snabbt popularitet.

Sveriges första glaspress

På förslag av Gustraf von Post fick professor J Åkerman i uppdrag av Kommerskollegium att i samband med en studieresa till kontinenten samla in upplysningar om nya metoder inom glastillverkningens område.

I Paris besökte J Åkerman 1834 en industriutställning där pressglaset för första gången presenterades i Europa. Han förde med sig prover hem samt ritningar till en glaspress. Två år senare levererade Åkerman den första glaspressen till Reijmyre glasbruk som därmed blev det första bruket i landet som tillverkade pressat glas. De första pressglasformarna gjordes av glassliparen J W Bergström i Stockholm. Det skulle dock dröja flera år innan man lärt sig behärska den nya tekniken helt. Den första illustrerade priskuranten från Reijmyre, tryckt 1853, upptar ett rikt urval pressglas, huvudsakligen efter kontinental eller engelsk förebild. Här visas med all önskvärd tydlighet att Reijmyre höll sin ställning som det främsta av landets glasbruk, priskuranten redovisar inte mindre än 536 olika modeller, medan t.ex. Kostas upptar 281 modeller.

Då bruket 1867 ombildades till aktiebolag utsågs Josua Hezekiel Kjellgren till disponent. Efter studier vid Chalmers tekniska institut hade Kjellgren varit anställd vid flera glasbruk innan han knöts till Reijmyre. Han hade således god utbildning och praktisk erfarenhet samt var dessutom skicklig som affärsman.

Storhetstiden

Då konjunkturen i slutet av 1870-talet var mindre goda och bolaget gjort betydande förluster var ägarna villiga att sälja glasbruket. Köpare blev disponent Kjellgren samt en kompanjon, Iwar Heyman, som sedan löstes ut efter några år av Kjellgren. Tursamt nog blev konjunkturen åter goda och tiden från 1880 och fram till sekelskiftet var en framgångsrik period som kännetecknades inte minst av en livlig nybyggnadsverksamhet.

Exporten som tidigare varit ringa blev nu betydande och under Kjellgrens ledning blomstrade företaget. Den främsta manifestationen av glasbrukets ställning som landets ledande blev deltagandet i Stockholmsutställningen 1897. Reijmyres monter väckte stor uppmärksamhet och de utställda produkterna fick god kritik.

Investeringar gjordes i nya, av Kjellgren själv konstruerade och patenterade ugnar. Dessa var så effektiva och bränslebesparande att andra glasbruk vände sig till Rejmyre för att få hjälp. Gasverk och ångmaskin anskaffades liksom ensamrätten för Sverige att tillverka härdat glas. Sliperiet utvidgades och blev därmed det största i skandinavien, nya slipstolar inköptes tillsammans med en glasetningsmaskin. Under denna period drevs också sliperier i Norrköping och Gryt en kortare tid.

Josua Hesekeel Kjellgren 1838 - 1901

Linbanan

Det märkligaste nytillskottet var dock den linbana som byggdes mellan Rejmyre och Simonstorp via Bremyre. Längden var 18 km och den drevs av en turbin vid Bremyre som ersattes av en ångmaskin vid lågt vattenstånd. Vid Lindalen, där banan ändrade riktning, drevs den av en elmotor samt en ångmaskin för den fortsatta sträckan fram till Simonstorp. Linbanan underlättade avsevärt transporterna till och från glasbruket men utnyttjades också av sågverken vid Bremyre och Lindalen. Även brukshandeln fick sina varor via linbanan, liksom posten. Linbanan var i drift fram till 1926 varefter den revs men ännu i dag kan lämningar ses på vissa platser.

Josua Kjellgren (född 29 augusti 1838) avled 26 februari 1901 i Stockholm efter en njurstensoperation.

[\(Länk till dödsrunan\)](#)

Året efter förvärvades aktierna av det då nybildade Aktiebolaget De Förenade Svenska Kristallglasbruket vilket bestod av Reijmyre, Eda, Kosta och Alsterfors & Flöxhults glasbruk. Förutom huvudkontor och utställning i Stockholm fanns också avdelningskontor i Göteborg, Malmö, Köpenhamn, London, Hamburg och Moskva. I denna samling hade Reijmyre svårt att hävda sig trots stora ansträngningar. Kända konstnärer som Ferdinand Boberg och Alf Wallander anlätades för att hålla en konstnärligt hög nivå.

Man tillverkade bl.a. glaspjäser i den komplicerade teknik som tagits fram i Frankrike av Emile Gallé. (Dessa har i dag ett betydande värde och är mycket eftertraktade av samlare). A E Boman, en skicklig glasslipare som på Kosta lärt sig denna teknik, anställdes och tillsammans med Fredrik Kessmeijer framställdes ett betydande antal vaser, skålar och karaffer, dels efter Bomans egna skisser men även efter olika konstnärers förlagor.

När detta inte hjälpte lades produktionen om helt till betydligt enklare produkter, bl.a.

tillverkades glödlampskolvar och skokrämsburkar. Dessa och andra åtgärder för att anpassa sig till de nya tiderna hjälpte dock inte. Första världskriget medförde allvarliga störningar i brukets utländska handelsförbindelser och försvårade inporten av viktiga råvaror. Efter krigets slut återupptogs tillverkningen av servisglas och mer påkostade produkter. Konstnären Edwin Ollers, tidigare verksam vid Kosta, knöts till bruket och något senare anlätades även Sten Brantzell och Axel Törneman som mönster- och modellteknare. Vid invigningen av Stockholms nya stadshus 1923 överlämnades en stor pokal i mörkgrönt glas som dessa herrar förmodligen hade del i.

En svår period

1926 begärdes bruket i konkurs, hyttorna revs och endast en skorsten blev kvar. Många glasblåsare och slipare sökte sig då till andra glasbruk, framförallt i Småland, för att få arbete.

Grosshandlaren Gustaf E. Nilsson i Lotorp som inköpt brukets övriga fastigheter tog initiativet till att tillsammans med några kvarvarande glasblåsare återuppta tillverkningen på nytt 1932. Det s.k. engelska magasinet byggdes och däri murades en dagvanna, som eldades med olja. Tillverkningen utgjordes huvudsakligen av flaskor och damejeanner. En ny hytta byggdes på den äldsta hyttans plats och invigdes den 1 mars 1936.

Bruket ägdes av en förening som bestod av de anställda glasarbetarna och till disponent utsågs löjtnant Carl Lagercrantz. Redan i december samma år måste dock bruket ånyå gå i konkurs.

Nu köptes fastigheter och anläggningar av ett konsortium bestående av professor Rolf Sievert, kapten R Sjöberg och assessor H Almquist och i februari 1937 inregistrerades Reijmyre Glasbruk AB med Einar Rosengren som Disponent. Tillverkningen bestod av servisglas och annat bruksglas men även av konstglas, vilket formgavs av Björn Trägård som var verksam vid bruket en tid 1937.

Samma år anställdes Monica Bratt, värt att notera är att nu började det färgade glaset, grönt, blått och rött att tillverkas. Monica Bratt kom att under de mer än 20 år hon verkade vid bruket formge ett stort antal produkter varav en del tillverkades ända in på 1990-talet. Många produkter formgivna av Monica Bratt är i dag samlarobjekt. Men tiderna var oroliga och 1939 bröt andra världskriget ut. Ägarnas ringa personliga intresse samt krigsårens besvärligheter gjorde att glasbruket förde en tynande tillvaro.

Bättre tider

Tiden efter andra världskriget, då nästan hela Europa låg i ruiner, kan beskrivas som en mer än tjugo år lång högkonjunktur för stora delar av svensk industri. Detta medförde att även Reijmyre fick god avsättning för sina produkter.

Monica Elisabeth Bratt 1913 - 1961

Hugo Lennart Rosén 1916 - 2015

1950 köptes glasbruket av civilingenjör Lennart Rosén som innan varit chef på Kosta och där skaffat sig erfarenhet av branschen. Rosén hade ett personligt och starkt intresse för glasbruket men även för samhället, han var framsynt och lade ner mycket arbete på att få bruket moderniserat och tillverkningen rationell. Nytt elektriskt kylrör installerades samt formblötare och inbärarbanor, men denna mekanisering medförde att en hel yrkesgrupp -"hyttpojkar"- försvann. Denna grupp var tidigare den bas ur vilken de flesta glasarbetare rekryterades. Investeringar gjordes i nytt sliperi som i källarplanet fick lunchrum och omklädningsrum samt duschutrymmen för de anställda. Hyttan byggdes ut mot söder och nya ugnar som eldades med olja murades. Slut var nu tiden då en stor vedgård omgav hyttan.

1956 anställdes konstnären Paul Kedelv, i sin ungdom arbetade han först i hyttan vid Orrefors men efter studier till skulptör på Konstfack anställdes han på Flygsfors som formgivare. Paul Kedelv införde en ny teknik - coquille - den innebär att ett eller flera lager emaljfärg läggs på glasämnet varefter färgen drivs in i glaset. Denna teknik hade dock sin begränsning och lämpade sig bara för skålar, vaser, askfat och liknande men var synnerligen effektiv. Under mer än 20 år var Paul Kedelv verksam vid bruket, han gav form åt en stor mängd bruksglas och glasfigurer men utförde även ett antal offentliga utsmyckningar där glas oftast var det dominerande materialet.

Johnny Mattson var en skulptör verksam i Gävle, han var mest känd för att arbeta med trä men under några år i slutet på 50-talet engagerades för att formge glas, ett antal produkter togs fram men de flesta försvann ganska snart ur sortimentet.

Gustaf Paul William Kedelv 1917 - 1990

Tom Möller, som var lärare på Konstfack, anställdes en tid och gav sin speciella form åt ett antal pjäser varav en del med modern och avancerad gravyr

Vid 50-talets mitt anställdes tre italienare, vilka var synnerligen skickliga i att på fri hand tillverka allehanda slags figurer av glas, främst djur. Efter 5 år slutade dessa för att starta egna hyttor i Ronneby respektive Gränna.

Den yrkesskicklighet som krävdes för att tillverka figurer på fri hand fanns inte bland de övriga glasarbetarna. Problemet löstes genom att man stöpte glas i formar och på så sätt fick fram en grundform som efter uppvärmning kunde bearbetas vidare till det slutliga utseendet. Upphovsmannen till denna teknik lär vara Tyko Axelsson, som anställdes 1957, och under 25 år själv framställde ett stort antal formar för figurtillverkning. Produktionen av figurer pågick under mer än 30 år och slutade vid 1980-talets andra hälft. Tyko Axelsson var produktiv och formgav en mängd andra produkter bl.a. i värmefast glas.

Då allt fler nu fick möjlighet att resa ökade det vi i dag kallar för turism. Detta medförde att en ny glasbutik byggdes 1968, denna inrymde i bottenplanet förutom lagerlokaler, även en barservering, numera omgjord till museum.

Att besökande fritt får se tillverkningen och sedan har möjlighet att handla glas har allt sedan dess varit mycket viktigt då glasbruket på detta sätt fått en god avsättning för sin andrasortering. Samtidigt har detta bidragit till att förståelsen för och uppskattningen av hantverket har ökat. Kontorsbyggnaden förlängdes och de nya utrymmena inreddes till banklokal och polisstation. Men Rosén var också en drivande kraft inom den kommunala verksamheten och bidrog till att även Rejmyre som samhälle utvecklades positivt under den här tiden. 1950- och 60-talen var en gynnsam period och tron på framtiden stärktes, detta är en tid som många ännu i dag minns med glädje.

Konkurrensen hårdnar

Vid 1970-talets början hade dock Europa kommit ifatt och konkurrensen skärpts, inte minst från det maskinellt tillverkade glaset som nu importerades i stor skala.

Lennart Rosén köpte 1972 Ruda glasbruk som hade tillverkning av borosilikatglas (eldfast glas) och såg förmodligen där en möjlighet att nå en delvis annan och mindre konkurrensutsatt marknad. Tillverkning av produkter i borosilikatglas för industrin ansågs t.ex. vara en mycket intressant nisch. Hyttan byggdes ut och förlängdes denna gång mot norr, ett nytt sliperi byggdes också, liksom ny mängkammare. Utrustning och personal flyttades från Ruda till Rejmyre. Tyvärr gick det inte att få vinnan (ugnen) för eldfast glas att fungera problemfritt så att ett rent och tekniskt fullgott glas kunde framställas. Efter tre år av idogt arbete för att lösa problemen såldes glasbruket slutligen till Guldsmedsaktiebolaget (GAB) som övertog den 1 maj 1975. Rosén kvarstod som platschef men avgick efter en tid och ersattes av Rolf Nordholm. Problemet med vinnan försökte man lösa genom ombyggnad både 1975 och 1977 men utan framgång. Carl-Arne Breger engagerades som formgivare av eldfast glas. Han var skicklig och framgångsrik som industridesigner, men glas har speciella egenskaper och hans alster rönt ringa framgång. Den nya ledningens branschkännedom var inte den bästa och försäljningen sjönk drastiskt. 1978 visade förlustsiffrorna sig så stora att en ledningsgrupp tillsattes och man bad Lennart Rosén att återkomma som VD.

Efter interna problem inom högsta ledningen i GAB såldes Rejmyre och Gense till Uppsala-Ekeby-koncernen som vid den tiden bestod av Kosta-Boda och Rörstrands Porslinsfabrik m.fl. företag. Johnny Persson blev ny platschef och nu planerade ägarna att enbart satsa på det eldfasta glaset. Den idén motsatte sig dock Johnny Persson och lyckades också avvärja den. Stora resurser satsades bl.a på marknadsföring och ännu en ombyggnad av vinnan gjordes 1979. Stig Rasmusson som först anlätats som konsult utsågs till ny platschef. Bruket som gick med stor förlust ställdes under våren 1981 inför hotet av total nedläggning eller en hård bantning. I samband med detta utsågs Kjell Johansson till VD under en kort tid.

Under sommaren sökte man febrilt hitta en lösning på ägarfrågan och glasbrukets framtid. Några personer hävdade att Kooperativa förbundet visat intresse men någon fakta om detta redovisades aldrig. Efter semestern kallades alla anställda till ett stormöte i Rejmyre Församlingshem, nu skulle resultatet av sommarens ansträngningar för att hitta en lösning offentliggöras. Helt oväntat fick man nu veta att den nya ägaren var Jan-Eric Persson, han som tidigare var koncernchef för GAB och alltså densamme som köpt bruket av Lennart Rosén 1975.

Den 1 september 1981 övertog Jan-Eric Persson ägarskapet efter att ett 40-tal anställda avskedats. De tidigare ägarnas planer på att automatisera tillverkningen av det eldfasta glaset skrinlades och i stället fortsatte produktionen på det traditionella sättet. 1982 uppstod nya problem, ur den tidigare vid flera tillfällen ombyggda vinnan, gick inte att få fram den glaskvalité kunderna begärde och detta resulterade i att ytterligare 30 anställda fick gå.

Under senare hälften av 70-talet hade hela den svenska glasindustrin svårigheter, några glasbruk lades ner, andra köptes upp av konkurrenter för att sedan avvecklas. För att rädda och stärka de återstående bruken beslutade riksdagen att ställa 35 miljoner till Industriverkets förfogande. Persson lyckades utverka bidrag ur dessa medel så att nya eldrivna ugnar, utrustning för rationellare råvaruhantering och nya transportbanor kunde anskaffas 1984.

Bert Kindåker som varit anställd sedan 1956 som gravör och slipare blev från 1981 först anlitad för att tillverka formar för djurfigurer. Efterhand formgav han, förutom djur, även vaser, skålar, serviser, kristallblock m. m. men också ett stort antal specialtillverkade produkter främst till företag och institutioner.

Jan-Eric Persson prioriterade all sin tid åt bruket och var energisk i sitt arbete för att få företaget lönsamt, han stöddes dock inte av alla i sina ansträngningar. Tidigare anställda på bruket som blivit avskedade ägnade sig åt en ganska omfattande och osaklig ryktsespridning för att misskreditera brukets ledning.

1986 utsåg Persson civilingenjör Rune Groppfeldt till VD för att han själv skulle få större möjlighet att ägna sig helt åt försäljningen. Detta hjälpte tyvärr inte och den 7 december 1987 sattes glasbruket på egen begäran i konkurs.

Många ägare

Nya ägare köpte nu optimistiskt glasbruket och en av dem, Birgit Hennig, blev ny VD. De övriga ägarna var bröderna Lars-Åke och Per-Olov Wahlin. Ingen av dessa hade den ringaste kunskap om glastillverkning och snart skulle det visa sig att det var lika illa när det gällde att leda ett företag. Efter bara drygt ett år begärde ägarna ackord om 25%. Detta accepterades av fordringsägarna, men först efter att andra ägare tillträtt.

Nu kom glasbruket att ägas av Leif Nordqvist, Svenerik Eklund, Björn Magnusson och Lars Abrahamsson, senare ingick också Anders Pernes i ägarskaran sedan han utsetts till VD. Ytterligare en ägare, Gunnar Busk, tillkom efter en tid. Att få inkomster och utgifter att gå ihop var inte lätt och när sämjan i ägarkonstellationen inte var den bästa avgick Anders Pernes som VD i december 1990. Konsulten Claes-Göran Lomberg sattes att leda bruket medan ägarna sökte en lösning på sina interna problem. Efter diverse turer blev lösningen att åter sätta glasbruket i konkurs den 29 april 1991.

Nygamla ägare blev nu två av de tidigare ägarna, nämligen Svenerik Eklund och Björn Magnusson. Som VD fungerade en tid den sistnämnde varefter Svenerik Eklund tog över. Dessa två var engagerade i ett flertal andra företag och ägnade sig endast sporadiskt åt bruket. Produktionen visades ringa intresse och marknadsföringen bedrevs nyckfullt. Egna tillfälliga butiker i Stockholm och Göteborg irriterade detaljhandeln liksom försök att starta egen postorderförsäljning. Följderna härav fick ägarna ta den 14 oktober 1992, de anställdas löner kunde inte längre betalas ut och ägarna tvingades åter begära glasbruket i konkurs.

Den senaste tiden hade investeringar, underhåll och utveckling avstannat helt, antalet anställda stegvis minskat vid varje konkurs och bland de kvarvarande var missnöjet alltmer utbrett.

Nya ägare

Den 1 februari övertogs nu bruket av makarna Benny och Katharina Fihn båda med tidigare erfarenhet av glasförsäljning som anställda på Kosta Boda, Benny Fihn som försälfningschef för Skandinavien och Katharina Fihn som delvis ansvarig för Stockholmsregionen. Benny Fihn iklädde sig rollen som VD, Katharina Fihn fungerade som ansvarig för försäljningen och till platschef utsågs Arne Nilsson. Denna lösning valdes då makarna Fihn var bosatta i Stockholm och ville bearbeta marknaden därifrån. En annan orsak var att de själva inte hade erfarenhet av den praktiska delen av glastillverkning. Det konkurslager som fanns på bruket realiserades skyndsamt och i så stor utsträckning som möjligt genom utförsäljning till kraftigt rabatterade priser. Sortimentet fick en, i vissa stycken välbehövlig, utgallring men som i en del fall gjorde att tidigare trogna kunder sökte sig andra leverantörer.

Margareta Hennix anställdes under våren 1993 som formgivare, hon kom med sin färgstarka och personliga stil att på kort tid tillföra bruket ett antal produkter med många färger och modern form. Senare tillkom Klas-Göran Tinbäck som formgivare, han ansågs med sin mer strama stil utgöra en lämplig kontrast till Hennix och två serier skapades men båda misslyckades på marknaden.

Lönsamheten var som tidigare fortfarande ett bekymmer, de flesta av de nya produkterna hade många färginslag, var arbetskrävande och blev därmed dyra att tillverka. För att få en mer flexibel produktion inköptes ett antal mindre ugnar för färgglas. Ekonomin var ansträngd och i början på 1995 sökte ägarna kompanjoner med kunskaper om marknadsföring och erfarenhet av att driva företag. Men viktigast var att det också fanns intresse för att gå in med kapital och bli delägare i glasbruket.

Detta lyckades och fr.o.m. 1996 kom Arnfinn Röste, Göran Möller och Göran Lagerström att ingå i bruket som delägare och styrelseledamöter med Göran Lagerström som styrelsens ordförande.

-

De senaste åren har visat ett mycket tydligt mönster, som upprepats efter varje konkurs och efterföljande ägarbyte. De nya ägarna har av konkursförvaltaren vid varje tillfälle lyckats överta det befintliga lagret av prima produkter för en mycket lågt pris (c:a 25% av det reella värdet). När sedan verksamheten fortsatt har produkterna sålts till marknadsmässiga priser och naturligtvis med god lönsamhet. Då konkurslagret är slutsålt och nyproduktion med de verkliga produktionskostnaderna skall säljas går verksamheten genast med förlust. Detta har upprepats vid ett flertal tillfällen.

-

Aktiekapitalet som tidigare varit 50.000kr höjdes från årsskiftet till 5 miljoner och likviditeten var för tillfället god, efter några få månader var dock kassan åter tom.

Fler formgivare engagerades, unga förmågor som förhoppningsvis hade känsla för vad som var populärt i tiden och vars formspråk anslöt till svensk designtradition fick möjlighet att utveckla och genomföra sina idéer.

Nu satsades framförallt på bruks- och hushållsglas, produkterna med de många och starka färgerna togs efterhand bort. Man vände sig främst till köpstarka kunder och försökte nu exponera produkterna även i moderna inredningsbutiker. Den lågkonjunktur som nu rådde gjorde dock att kunderna i ännu högre grad än tidigare var försiktiga med sina inköp. Detta angavs som skäl till att samtliga tjänstemän i administrationen och några anställda i produktionen blev uppsagda den 11:e september 1996. Alla administrativa funktioner skulle i fortsättningen skötas från Stockholm.

Året innan fanns planer på att överföra ekonomifunktionen till Stockholm, istället blev det till en lokal revisionsbyrå. Att det var stor okunnighet i brukets ledning kring de praktiska problem som kan uppstå vid glastilverkning var uppenbart. Dessutom saknades kunskap om vilka lagar, regler och avtal som råder på den svenska arbetsmarknaden vilket gjorde att glasbruket i samband med detta blev stämd inför Arbetsdomstolen. Ärendet slutade med en förlikning som innebar att glasbruket fick betala en ganska avsevärd summa till den berörda. Efter tio månader flyttades vissa delar av administrationen åter tillbaka till bruket.

I ett desperat försök att få lönsamhet överförde nu ledningen av bruket produktionen av vissa enklare delar av sortimentet till Estland. En åtgärd som visade sig vara förödande för brukets förtroende hos kunderna. På grund av stor osäkerhet om brukets framtid och det starka missnöjet med ledningen som nu rådde bland hela personalen slutade platschefen och en förman på egen begäran och flyttade från orten.

Epilog

Historien visar att tillverkning av glas är en verksamhet som under åren haft korta perioder av framgång, men däremellan betydande svårigheter. De senaste 25 åren har präglats av dålig lönsamhet samt många och täta ägarbyten, som regel i samband med konkurs. Detta har tyvärr allvarligt skadat detta anrika företags anseende i grunden.

Olyckligtvis är hela Rejmyre samhälle i allt för stor utsträckning beroende av glasbrukets öde. Utan glasbruket och därmed turisterna är flera andra näringar och samhällsfunktioner i fara. Under de senaste decennierna har minst en tredjedel (4-5 milj.) av Glasbrukets totala omsättning kommit från försäljningen i den egna bruksbutiken, vilket gör turismen till den lönsammaste och utan jämförelse viktigaste kundkategorin.

De senaste åren har kompetensen i glasbrukets ledning sjunkit till en skrämmande nivå, vilket avspeglas i företaget skötsel och produkternas kvalitet på ett föga smickrande sätt. Underhåll av fastigheter och utrustning har försumrats, investering i modern teknik och andra åtgärder för att behålla konkurrenskraften har upphört. Reijmyre Glasbruks värde i dag inskränker sig till värdet av varumärket, men då delar av produktionen nu sker utomlands är det en tidsfråga när även detta värde är förfallet.

Reijmyre Glasbruks ägare 1810 - 1997	
1810 - 1815	Johan Jakob Graver och Mattias Alexander von Ungern Sternberg.
1816 - 1850	Gustaf von Post.
1850 - 1869	Gustaf von Posts barn.
1870 - 1901	Josua Hesekiel Kjellgren.
1901 - 1926	AB De Svenska Kristallglasbruken.
1932 - 1936	Gustav E. Nilsson.
1936 - 1937	Personalägt.
1937 - 1950	Rolf Sievert, R Sjöberg och H Almqvist.
1950 - 1975	Lennart Rosén.
1975 - 1978	Svenska Guldsmedsaktiebolaget.
1978 - 1981	Uppsala-Ekeby -koncernen.
1981 - 1987	Jan-Eric Persson.
1988 - 1990	Lars Wahlin, Per-Olov Wahlin och Birgit Hennig.
1990 - 1991	Lars Wahlin, Per-Olov Wahlin, Birgit Hennig, Leif Nordqvist, Svenerik Eklund, Björn Magnusson, Lars Abrahamsson, Gunnar Busk och Anders Pernes.
1991 - 1992	Svenerik Eklund och Björn Magnusson.
1993 - 1995	Benny Fihn och Katharina Fihn samt Robert Weil.
1996 -	Benny Fihn, Katharina Fihn, Göran Lagerström, Göran Möller och Arnfinn Röste samt Robert Weil.

Reijmyre Glasbruks VD, Disponent eller Platschef 1810 - 1997	
Carl Houbbert	Johnny Persson
Gustavf von Post	Stig Rasmussen
Hampus von Post	Kjell Johansson
Josua Kjellgren	Jan-Eric Persson
Sten Kjellgren	Rune Groppfeldt
Carl Kaiser	Birgit Hennig
Carl Lagercrantz	Anders Pernes
Einar Rosengren	Claes-Göran Lomberg
Lennart Rosén	Björn Magnusson
Rolf Nordholm	Svenerik Eklund
Lennart Rosén (återkom)	Benny Fihn

Formgivare verksamma vid Reijmyre Glasbruk 1899 - 1997		
1899 - 1902	Betzy Ählström	1956 - 1997 Bert Kindåker
1902 - 1910	Axel Enock Bohman	1957 - 1981 Tyko Axelsson
1902 - ?	Anna Boberg	1958 - 1962 Johnny Mattson
1907 - ?	Ferdinand Boberg	1960 - 1961 Thyra Lundgren
1908 - 1914	Alf Wallander	1960 - 1963 Tom Möller
1913 - 1915	Greta Meijer	1968 - 1970 Milan Vobruba
1918 - 1920	Edwin Ollers	1983 - 1984 Carl-Arne Breger
1920 - 1922	Axel Törneman	1993 - 1997 Margareta Hennix
1920 - 1922	Sten Brantzell	1995 - 1996 Klas-Göran Tinbäck
1937 - ?	Björn Trägårdh	1996 - 1997 Filippa Reuterswärd
1937 - 1958	Monica Bratt	1996 - 1997 John Larsson
1955 - 1978	Paul Kedelv	1996 - 1997 Peter Gibson-Lundberg